

prostupkiv-sut-i-problemy-pravozastosuvannya/ (дата звернення: 15.11.2020).

Дембицька Тетяна Павлівна
курсант 4-го курсу факультету
підготовки фахівців для
підрозділів стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
науковий керівник:
Санакоев Дмитро Борисович
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансових та
стратегічних розслідувань факультету
підготовки фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань ДДУВС

ЕКОНОМІЧНА ЗЛОЧИННІСТЬ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

На сьогодні питання економічної злочинності в Україні залишається надзвичайно актуальним. За оцінками, які дають фахівці з різних куточків світу, в Україні фактично склались дві економіки: легальна, яка є контрольована державою, та нелегальна, тобто тіньова. Криміналізація економіки України пригальмовує розвиток підприємництва, становлення реального ринкового середовища [1].

Економіка є фундаментом в існуванні та стабільному розвитку будь-якої сучасної держави, у т.ч. й Україна. Саме тому, формування ефективної системи економічних відносин, стійкої до негативних зовнішніх впливів та водночас інтегрованої до міжнародного економічного простору, є одним із найважливіших завдань національної політики держави. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015, визнала забезпечення економічної безпеки одним з основних напрямів державної політики України [2].

Ефективність протидії злочинності безпосередньо залежить від

отримання повної та достовірної інформації щодо кількісних і якісних показників певного виду злочинів та визначення тенденцій розвитку досліджуваного феномену. За даними Міністерства внутрішніх справ України, за 2016 рік було зареєстровано 42755 злочинів у сфері економіки, з них 18739 тяжких та особливо тяжких. Розслідувано 32563 злочини, викрито 18253 особи. У 2017 р. було зареєстровано 52 903 кримінальних правопорушень, учинених на підприємствах, установах та в організаціях [3]. Із них значну кількість продовжують становити злочини проти власності, а 30 669 (58 %) можна віднести до економічних злочинів, із них: 10 006 (19 %) складають привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, 2 672 (5 %) – злочини у сфері господарчої діяльності й 17 991 (34 %) – злочини у сфері службової діяльності.

Однією із проблем протидії економічній злочинності в Україні є наявність значних складнощів у визначенні її кількісних і якісних показників. З одного боку, це пов'язано зі внесенням змін до Кримінального кодексу України (далі – КК України) щодо відповідальності за економічні злочини, з іншого – з відсутністю єдиної статистичної звітності щодо вчинених економічних злочинів. Окрім того, під час аналізу статистичної інформації й тенденцій поширення економічних злочинів необхідно враховувати той факт, що з 2014 р. до офіційної статистики не включаються дані щодо Луганської та Донецької областей та Автономної Республіки Крим.

Фахівці зазначають, що зменшення кількості зареєстрованих злочинів у сфері господарської діяльності свідчить про значне зниження активності правоохоронців у виявленні економічних злочинів, при чому у 2017 р. майже 75 % всіх розпочатих кримінальних проваджень щодо злочинів у сфері господарської діяльності були розпочаті лише за шістьма статтями, передбачених у відповідному розділі КК України: ст. 199 КК (18 %), ст. 213 КК (15 %), ст. 212 КК (15 %), ст. 205 КК (9 %), ст. 204 КК (9 %) і ст. 2032 КК (9 %) [3]. Водночас у правоохоронній практиці майже повністю відсутні факти виявлення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 210 КК України

«Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням» (0,5 %) і ст. 210 КК України «Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону» (0 %). Це вказує на певну вибірковість дій правоохоронних органів у протидії злочинам у сфері господарської діяльності.

Що стосується географії поширення економічної злочинності за регіонами України, то спостерігається тенденція її розповсюдження переважно в найбільш економічно розвинутих областях, а саме у Львівській, Вінницькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Одеській, Харківській областях та м. Києві, а також Луганській та Донецькій областях, які традиційно входили до регіонів із високим рівнем економічної злочинності.

Серед економічних факторів аналізованого виду злочинності вагоме місце посідає низький рівень доходів населення в країні, що безпосередньо впливає на формування корисливої мотивації. За оцінками ООН на 2017 р. 80 % населення України живе за межею бідності. Крім того фактичний прожитковий мінімум більше ніж у двічі перевищує офіційний. Так, якщо в африканських країнах поріг бідності заявлений на рівні 1,25 долара США на день, то в Україні прожитковий мінімум становить 1,5 доларів США на день. Тобто, тенденції щодо зuboжіння населення та подальшого збільшення прірви між багатими та бідними зберігаються.

Суттєвим чинником економічної злочинності в Україні залишається й високий рівень безробіття населення. За даними Міністерства фінансів України, рівень безробіття у 2015 р. становив 9,5 %, у 2016 р. – 9,7 %, а у 2017 р. – 9,9 %, у 2018 р. – 9,1 %, у 2019 р. – 8,6%, а у II півріччі 2020 р. – 9,6 % [4]. Через тривалий спад виробництва, що відбувається в багатьох галузях, постійно зростає кількість людей, які лише числяться на виробництві, а на практиці перебувають у неоплачуваних відпустках. Останні є фактично «тимчасовими» безробітними – резервом безробіття реального.

Аналіз поточних кількісних і якісних показників економічної злочинності

та порівняння з відповідними даними за попередні роки загалом засвідчують наявність низки негативних тенденцій у поширенні економічних злочинів в Україні. Хоча відповідно до офіційної статистики частка економічних злочинів у структурі злочинності в нашій державі становить лише 6 %, прямі та непрямі збитки від них становлять мільярди гривень щорічно. Значні прогалини в регулюванні економічних відносин, неефективність контролю за сферою державних закупівель, лобіювання інтересів конкретних виробників, низька ефективність ужитих державою антикорупційних заходів і відсутність комплексної нормативно-правової бази протидії економічній злочинності призводять до неефективності спорадичних антикриміногенних заходів у вказаній сфері. Окрім того, негативні тенденції економічної злочинності в Україні значно посилюються завдяки впливу низки економічних, соціальних і політичних детермінант, безпосередньо пов'язаних із наявністю збройного конфлікту на сході України. Убачається, що встановлені тенденції економічної злочинності мають бути враховані під час розробки комплексної стратегії протидії цьому виду злочинності як важливого інструменту забезпечення економічної безпеки держави та поліпшення добробуту її громадян.

Список використаної літератури:

1. Конституція України// Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст. 141[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>.
2. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 2001, № 25-26, ст.131 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>.
3. Глущенко В. В. Економічна злочинність , прийоми приховування і методи її виявлення. / В.В. Глущенко //Вісті Кримінологічної асоціації України.2004.Вип 1. X: Харк. нац. ун-т внутр. справ. С.173-175.
4. Рівень безробіття в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/2020/>